

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verksfällande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 3 Mars</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktionens adress: Valhallavägen 41, n. b. Stockholm.</p>	<p>Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm. För expeditionen: <i>Elin Lindley</i>, Tunnelgatan 1 B, 1 Stockholm.</p>	<p>1911</p>
----------------------	--	--	---	-------------

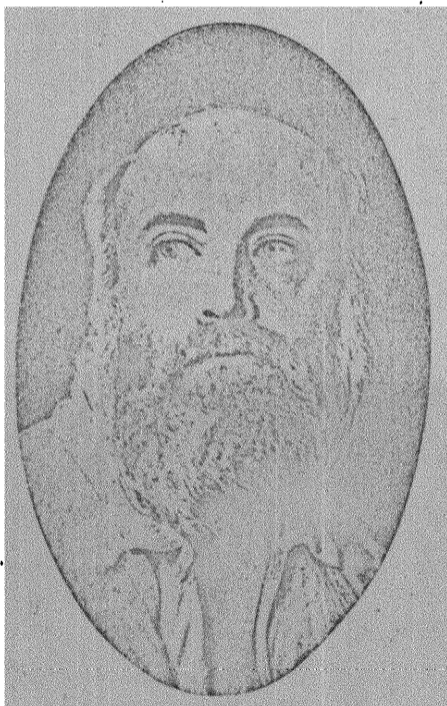
Gustaf Fröding.

När hände det väl någonsin här i Sverige, att folk ur alla politiska läger, av alla samhällsklasser förenade sig i hyllningen av en människas minne, att kungamakten representerades, där också de röda fanorna vajade? Aldrig, tror jag, förrän vid Gustaf Frödings jordfärd hände det egendomliga, då massorna såväl som fåtalet följde hans kista och höljde den med blommor. Delvis var ju hyllningen liksom på 50-årsdagen den sena försoningsgården för vad som tidigare mot skalden förbrutits och blivit, om ock blott en yttre anledning, till att svärmodaskuggorna i hans själ tätnade till skymning för år framåt. En försoningsgård — ty till sist hade hans säng betvingat allas hjärtan.

Det har sagts, att orsaken till Frödingsdiktens popularitet ligger däri, att den som ingen annan är ett uttryck för den svenska folksjälens liv. Javäl, och när icke svenskheten på vers omordas, förklaras, fast förgäves, med hjälp av den blågula symbolen etc., etc., utan när den själv lever och andas i dikten, som bär dess drag, dem vi strax känna igen, då vilja vi också alla kännas vid den. Och därför kan Frödings sång väcka allstämmig genklang.

Må nu också alla i känslan av sin kärlek och tackamhet kalla Fröding sin skald, vår, arbetarnas som klass, är han ändå i särskild grad, ty åt oss har han givit mest. Både som diktare inom ett vidsträckt område av allmänna motiv och som social diktare. Kanske mest ändå i den förra egenskapen. Ty

att liva modet i arbetet, att icke vardagen blir för tung, att egga med i striden ha vi arbetarsångerna av våra skalder ur den egna klassen, men när fritiden för andlig vederkvickelse kommer, då vilja de arbetströtta även höra

GUSTAF FRÖDING.

andra toner, ord av annat innehåll, som rör dem som människor endast; icke som arbetsträlar särskilt. Och se'n Frödings vers väl börjat läsas och sjungas bland arbetare, sen har den poesin blivit nästan obligatorisk på arbetarfesternas program. Först är det de glada låtarna. Deras humors solskimmer, frambrytande som endast den äkta ur själsdisharmoni-

ernas töckenslöjor, lyser icke upp sinnet för stunden blott utan också vår egen livsväg, att vi icke snubbla och slå oss på alla de små obetydliga motgångarnas stötestenar utan kunna se upp och framåt. Då griper oss stärkare det allmänmänskliga innehållet i de skönaste dikterna, det av tiden och rummet, levnadsomständigheterna med ett ord, obetingat. Denne de universella dikternas Fröding tröttna vi aldrig att om och omigen lysena till. Tankar och frågor, dem vi ett ögonblick blott sett skymta för vår inre syn, eller kanske stirrat oss trötta på, vad vi känt svagt eller starkt av smärtsamt och ljuvt — allt finna vi igen hos Fröding, uttryckt så som han med snillets intensitet grubblat och fröjdats och lidit igenom det.

Fröding, som själv i tillvaron sökte sanningen och ville rättfärdigheten, hur den strävan än sargade honom, hur skulle han icke förstå och kunna tolka nutidssjälens eget rättfärdighetskrav, utlöst i arbetarrörelsen! Socialismens idé om broderskapets solidaritet har icke kunnat få ett vackrare, tognare uttryck än de hoppfulla siarord, skalden lägger i munnen på en fattig munk från Skara:

Men fram genom långliga strider
det dagas väl bättre tider,
då ingen är ond och ingen är god,
men bröder, som kämpa i onskans flod
och räcka varandra handen
att hjälpa fram till stranden.»

Jag vill sluta med en vers ur Martin Granérs hyllningsdikt till skalden. Den tolkar bättre, det jag önskade säga: vad Gustaf Fröding varit och är för oss, och hur vi älska hans sång och minne.

»Vi sänka till salut vår fanas siden
För sanningskravets store skönhetstolk.
Han hör till dem, som sjunga hop ett
folk;

Hans sång skall leva utan röst av tiden.
Och när vi nått den stora glömskans
hamn,

Då skola ekon på hans låtar svara
Och vind i vide, sus i säv bevara
I sommarglädje Gustaf Frödings namn.»

Margit Ström.

”Gralstänk”

av Gustaf Fröding

blev ej så uppskattad, när den
lilla diktsamlingen kom ut, som de
föregående. Här fanns visserligen en
och annan sådan alldeles avgjort för-
tjusande liten visa, i vilken alla kände
igen den Frödingska inspirationens
fullkomlighet. Men det tveksamma,
det sökande, hade dock så avgjort
övertaget, att många Frödingsbeund-
rare för övrigt funno den av mindre
intresse. En och annan fann dock hos
Fröding just genom Gralstänk ännu
en sida, som gjorde Frödings diktning
än allsidigare. Det var den originella
och djupa behandlingen av problemen.
om gott och ont, så djärv i sitt sökande
och på samma gång så ödmjuk. En
avdelning kallas

Frågande svar och obesvarade frågor
om ont och gott.

Är jag ett frö,
bestämt att ej dö
i evigt oändliga tider?

Kanhända ett val mellan växa och dö
är ställt för vart levande frö
och medlet är synder och strider?

Om jag alltid blev kvar,
där mitt hemmavid var,
inom gränsen av yttersta logen
— kanhända jag hade ej lärt mig jakt,
ej lärt mig att kringströva oförsagt
och stängts från det vida av skogen.

De, som vilse vandra,
nya stigar leta,
varav sedan andra
hava gagn att veta.
Där i gångna dagar
fäder vilse irrat,
nu på stigar kända
deras barn kanhända
gå och återvända
tryggt och oförvirrat
som i hemmets hagar.

Gud?

Är Gud i allt, han lider
i själars tusental
oändligt i eviga tider
väl helvetets eviga kval?

Eller är Gud blott i gode,
då, om jag rätt det förstode,
Gud ur vart väsen försvunno
Alltsom dess goda förbrunne.

A. I.

Det borde varit stjärnor.

Av Gustaf Fröding.

Det borde varit stjärnor att smycka ditt änne
som länkar och spänne
och stråldiadem om ditt hår,
där silverljusa skira och svagtgyllne bleka
små strimmor sågos leka
lilt strimmor, dem ett norrsken i kvällrymden sår.

Din fot var späd och liten, din vrist var fin och spenslig,
din väg var så enslig,
och blygtförnäm och skygg var din gång,
du liknade de syner, som drömmarna väva,
de lysa och sväva,
och stjärnor de bära om håren till spång.

I skimret om din panna var sorgen och musiken,
men frusen, besviken
av toner, din visa på läpparna låg.
Din växt var full av gratie, men aldrig fick den följa
sitt väsen att bölja
med frigjort behag i var linjevåg.

Ditt huvud höll du lutat som säven för vinden,
och blek var du om kinden
som blekaste blomst som i skogsmon står,
men mörka som en kvällhimmel ögonen sågo
mot länder som lågo
för fjärran och skumt för en blick som vår.

Och alltid jag förnam det förpinade ljuset,
det slocknande suset
av gudom, som dör i din blick, i din röst.
Du var mig som en sångmö, som blott vågar viska,
för sjuk bland de friska,
för vek bland de starka med vittvälvat bröst.

Jag tänkte: »Du är rik i att älska och svärma,
att fostra och värma
all skönhet, all kärlek, allt ljus i din själ.
Vad batar dig din rikedom? — Till skam skall den vändas
och trampas och skändas
som skogens viol av en stigmanshöl.»

»I trældom och förnedring din rygg skall du kröka
som slav och som sköka
en gång för din kärleks och vekhets skull.
Ty det, som drömmer rackrast, och det, som blickar mildast,
brutalast och vildast
skall brytas mot jord och besudlas med mull.»

Men kanske har det bättre och ädlare gått dig
— när mänskorna försmått dig,
kanhända hava peris* beskyddat din gång.
För mig var du en ljusgestalt i nattens tid upprunnen,
vid morgonen försvunnen,
jag minns dig som en stjärna, en saga, en sång.

* Mytol. fé

Den s. k. reglementeringskommitténs betänkande.

"Reglementeringskommittén" är som bekant det namn, som man för korthetens skull i tidningar, diskussioner och dagligt tal givit åt den kommitté, som av k. m:t år 1903 tillsattes "för att utreda vilka åtgärder från samhällets sida borde vidtagas för att på ett humanare och tillika verksamare sätt än för närvarande äger rum motarbeta de smittosamma könssjukdomarnas spridning och därefter till k. m:t inkomma med förslag."

Kommittéutlåtandet föreligger nu i 4 digra volymer med ett särdeles intressant och lärorikt innehåll. De smittosamma könssjukdomarna eller, som man också brukar kalla dem, de veneriska sjukdomarna äro av tre olika slag, det enkla veneriska såret eller sjankersåret, syfilis och gonorré eller dröppel.

Alla tre sjukdomarna ha det gemensamt att de i de allra flesta fall överföras från den ena individen till den andra genom könsumgänge, de kunna dock även överföras på annat sätt, genom förorenade föremål, beröring av sjuka kroppsdelar med spruckna fingrar som ej genast göras rena o. s. v. samt beträffande syfilis även genom övergång från modern till fostret i livmodern.

Sjankersåret är en relativt ofarlig och i allmänhet lätt botad åkomma, syfilis och gonorré däremot sjukdomar, som visserligen ibland kunna vara av lindrig art, men i sina svårare former utgöra en mycket allvarlig fara både för individ och släkte och vilkas f. n. mycket allmänna förekomst i vårt land ovillkorligen är att betrakta som en stor samhällsolycka.

Som kommittén framhåller hör frågan om dessa sjukdomars motarbetande till nutidens mest svårlösta spörsmål och "innefattar frågor av icke blott hygienisk, utan även av moralisk, straffrättslig, social och pedagogisk art" — frågor av den mest ömtåliga beskaffenhet och av djupt ingripande betydelse på många samhällsområden.

Kommittén kan naturligtvis emellertid icke fördjupa sig i alla möjliga samhällsfrågor, utan måste inrikta sitt huvudsakligaste arbete på de områden som ligga närmast till hands.

Bland de samhällsåtgärder, av vilka man kan vänta en direkt nytta i fråga om dessa sjukdomars bekämpande ställer kommittén i främsta planet en ökad upplysning. Undervisning om de veneriska sjukdomarna i skolorna förordas därför, men naturligtvis icke som ett särskilt ämne utan "i samband med en undervisning rörande könslivet och dess förrättningar i allmänhet".

Även bland vuxen ungdom och äldre personer bör kunskap spridas ge-

nom föredrag, populära småskrifter och flygblad, varvid bör framhållas "vikten av könsdriftens behärskande så att yttringarna därav aldrig framträda tanklöst eller ansvarslost, vikten av ett nyktert levnadssätt, de smittosamma könssjukdomarnas betydelse för individen, familjen och samhället" o. s. v. Därjämte böra "uppmärksamhet givas att i tid söka läkarevård samt faran och ansvaret för att utsätta medmänniskor för smitta kraftigt framhållas".

Kommittén föreslår vidare en del åtgärder, avsedda att underlätta de sjukas behandling. Kostnadsfri specialistvård bör i större utsträckning göras tillgänglig, varjämte de sjuka böra kunna inläggas på vanliga sjukhus för att ej utsättas för det obehag, som mången gång tyvärr drabbar personer, om vilka det blivit känt, att de vårdats å sjukhus, särskilt avsett för veneriska sjukdomar.

Varje läkare, som behandlar dylika sjukdomsfall, skall även vara skyldig att ge sina patienter skriftliga råd och varningar mot smittoöverföring.

Då man emellertid, även om dessa åtgärder genomföras, tyvärr ej kan hoppas att alla smittade personer frivilligt undvika att smitta andra, föreslås en strafflagsändring, vilken uttryckligen straffbelägger smittoöverförande, som skett med vetskap eller misstanke därom att sådan varit möjligt.

Även bör en dylik smittoöverföring enligt förslaget anses som giltig orsak till äktenskaps upplösning, därest den smittoöverförande parten ådragit sig sin sjukdom genom otrohet.

Kommittén har däremot på goda skäl avstyrkt det stundom framställda kravet på obligatorisk läkareundersökning före äktenskaps ingående. På grund av dessa sjukdomars särskilda egenskap att oaktat sjukdomsgiftet finnes i kroppen och när som helst kan flamma upp, dock under långa tider icke giva någon symptom, skulle en sådan undersökning mången gång kunna ge ett alldeles missvisande resultat, varjämte en dylik fordran skulle medföra ett onödigt besvär, omkostnader, långa resor o. d. för stora delar av befolkningen, vilka lyckligtvis äro alldeles oberörda av dessa sjukdomar.

Att de veneriska sjukdomarnas spridning i hög grad främjas genom lösa och tillfälliga könsförbindelser ligger ju i öppen dag och klart är att ett inskränkande av dylika förbindelser skulle minska smittospridningen.

Kommittén yttrar angående de lösa och tillfälliga könsförbindelserna: "Då man härvid finner, att orsakerna till desamma närmast äro att söka i individens bristande sedliga motståndskraft och förekomsten, särskilt i de stora städerna, av en mångfald frestelser som kunna förklara men ej försvara lättfärdigheten, inser man lätt huru välgörande det i förevarande avscen-

de skulle verka, om man kunde höja den sedliga motståndskraften genom bättre sedlig uppfostran samt minska frestelserna genom att bereda bättre avlöning för kvinnoarbetet, genom att befordra nykterheten, genom att nedbringa äktenskapsåldern t. ex. genom förkortning av studietiden, skattelindring för familjeförsörjare och understöd åt strävandena att förvärva egna hem, genom motarbetande av trångboddhet och inneboendesystem samt genom andra åtgärder, som leda till samma mål."

Genom detta och andra liknande yttranden ger kommittén ett kraftigt stöd åt strävandet för dessa sociala frågor lösning. Särskilt måste det ju anses glädjande, att kommittén sålunda påpekat att det ligger i hela samhällets hälsointresse, att kvinnoarbetet blir bättre betalt än nu sker.

Den i smittoavseende som allra farligast ansedda formen av lösa förbindelser är ju den som kallas prostitution och åt frågan om prostitutionen har kommittén därför ägnat ett mycket vidlyftigt och grundligt arbete.

För att så mycket som möjligt undvika missförstånd har kommittén fastställt vad den anser utgöra prostitutionens kännetecken, då den yttrar: "med prostituerad förstår man en person, man eller kvinna, som vanemässigt skaffar sig inkomster genom lösa och tillfälliga könsförbindelser". (En kvinna som underhålles av sin älskare, den som någon enstaka gång utövat könsumgänge mot betalning eller den som utan att taga betalt lever i lösa och tillfälliga förbindelser, är sålunda ej prostituerad.)

Att män prostituera sig lär ibland förekomma i andra länder, här i Sverige torde det väl vara uteslutande kvinnor som så göra.

Orsakerna till att en kvinna prostituerar sig äro av många slag och ofta av en ganska invecklad natur. Ofta kunna ju de yttre omständigheterna, under vilka hon lever så att säga driva henne in i yrket och kvarhålla henne där mot hennes innersta önskan. Ofantligt ofta äro emellertid, enligt vad vidlyftiga undersökningar visa, de prostituerade till följd av medfödd karaktärsbeskaffenhet och en värdslösad uppfostran människor med särdeles svag motståndskraft mot allehanda frestelser, med utpräglad motvilja mot ordnat arbete, mången gång också med brottsliga böjelser, t. ex. för tjuvnad o. d.

Anlag åt detta håll ge sig ofta tillkänna redan under barndomsåren, åtminstone för ett erfaret och vaket öga. Säkert skulle mycket vinnas, om alla barn med dylika egenskaper eller barn med dåliga hem, där dåliga anlag komma till yppig blomstring och goda sådana förkvävas, kunde för tillräckligt lång tid tagas om hand, icke för att agas och straffas utan för att få en efter deras särskilda behov lämpad

uppfostran, en verklig skyddsuppfost-
ran, vilken därför ej nödvändigtvis
för alla behöfve vara bunden vid sär-
skilda anstalter.

Kommittén framhåller nödvändig-
heten av en dylik skyddsuppfost-
ran och påyrkar i samband härmed ett om-
arbetande av barnavårdslagen därhän,
att vanartade och sedligt försummade
minderåriga även utöver den nuvaran-
de åldersgränsen, 15 år, må kunna om-
händertagas av samhället. Mången
ung flicka, som nu kastas ut att på
egen hand möta frestelser, för vilka
hon på intet sätt är vuxen, skulle sä-
kert genom ett sådant skyddande om-
handtagande i stället för prostituerad
bli en hederlig och nyttig samhälls-
medlem, i sinom tid en god maka och
moder.

Såsom motverkande prostitutionens
rekrytering och de prostituerades
kvarhållande i yrket föreslås även
vidgade straffbestämmelser mot s. k.
vit slavhandel, koppleri och sutenör-
skap samt mot "vissa tukt och sedlig-
het sårande gärningar".

Utöver nu uppräknade åtgärder, vil-
ka ju egentligen äro av förebyggande
natur, kan det emellertid tänkas att
en sanitär tvångslagstiftning är av nö-
den. En sådan måste, som kommittén
framhåller, fylla vissa fordringar, den
bör bl. a. vara hygieniskt effektiv och
moraliskt tillfredsställande samt
"medföra likhet inför lagen för alla
samhällsklasser, största möjliga likhet
mellan könen och minsta möjliga ad-
ministrativa godtycke".

Att den nuvarande tvångsbesiktning-
en av de prostituerade kvinnorna
icke tillnärmelsevis fyller dessa och
andra lika rimliga fordringar, visas
utförligt och övertygande. Hela det
system, som kallas prostitutionens re-
glementering, får en förkrossande dom
och man torde väl ej behöva hysa
minsta tvivel om att detsamma kom-
mer att avskaffas, sedan det utdömts
från så sakkunnigt håll, efter en om-
sorgsfull och mångsidig utredning.

Kommitténs flertal föreslår emeller-
tid andra tvångsåtgärder. Varje lä-
kare bör enligt detta förslag åläggas
att efterfråga av vem varje patient
blivit smittad. Den sjuke skall ej vara
skyldig att uppge detta, men om det
uppgives, skall smittokällan anmälas
för en sundhetsinspektör, som också
är läkare och som skall uppmana den
anmälda att låta behandla sig och fö-
rete intyg härom. Sker detta, göres
intet vidare åt saken, men i händelse
av vägran, kan tvångsinläggning å
sjukhus och tvångsbehandling ske.

Alla dessa åtgärder böra vidtagas
så grannliga som möjligt och med
minsta möjliga obehag för vederbö-
rande och kunna naturligtvis tillgripas
både mot män och kvinnor och
mot personer ur vilken samhällsklass
som helst. Dessutom föreslås tvångs-
åtgärder mot vissa former av prostitu-
tion.

Kommittén förklarar sig visserligen
anse, att straffbestämmelser för pro-
stitution i och för sig icke äro önskvärda,
men anser å andra sidan att
samhället icke bör tolerera den form
av prostitution som kallas helyrkespro-
stitution. D. v. s. om en kvinna som
har ett arbete prostituerar sig, skall
samhället icke inskrida, om hon däremot
"under ovilja mot hederligt ar-
bete" uteslutande lever på lösa och
tillfälliga könsförbindelser bör ett in-
skridande ske, men icke av samma art
som hittills, utan så att helyrkesprosti-
tutionen i så stor utsträckning som
möjligt måtte förhindras. Kvinnan
i fråga bör varnas och tillhållas att
arbeta; sker ej detta bör hon åtalas
vid domstol och efter tillräcklig bevis-
ning dömas till tvångsarbete.

Hon bör med andra ord dömas efter
lösdrivarelagen på samma sätt som
t. ex. de män, vilka stryka omkring
utan att vilja arbeta, de s. k. luffarna.
Huruvida hon är smittad eller ej spe-
lar härvidlag ingen roll. De kommit-
terade utgå från att samhället av alla
sina medlemmar, män som kvinnor,
vilka ej besitta förmögenhet, kan be-
gära att de skola livnära sig med he-
derligt arbete. Helyrkesprostitutionen
bör därför liksom lösdriveriet räknas
till de s. k. lättjebrotten och ett sådant
inskridande anses av förslagsställarna
desto mera av nöden, som den helyr-
kesprostituerade utgör ett särdeles
farligt exempel för unga flickor i
hennes omgivning, vilka genom hen-
nes föredöme lätt kunde få smak för
samma lättjefulla liv. En tillfällig ar-
betsledighet eller en oförskyld arbets-
löshet skulle naturligtvis icke vara
nog för att göra en kvinna, som utövar
könsungäms mot betalning, till helyr-
kesprostituerad.

Den nuvarande lösdrivarelagen för-
klaras emellertid synnerligen otill-
fredsställande, men som denna lag för
närvarande är under omarbetning,
kan man hoppas, att den blir ändrad
i en humanare och mer ändamålsenlig
riktning. Det tvångsarbete kommit-
tén tänkt sig, skulle ingalunda inrät-
tas som f. n. sker. Snarare skulle väl
detsamma få karaktären av en skydds-
uppfostran och undervisning för de
yngre och förbättrliga, av anstalts-
vård för de förkomna och abnormala.
Det skulle därför ej heller ådömas för
viss tid, tidslängden skulle bero på ka-
raktärsförbättringens framskridande.

Mot såväl tvångsbehandlingen av
anmälda smittokällor som mot detta
tillvägagångssätt mot de helyrkespro-
stituerade ha emellertid två av kom-
mitténs ledamöter i en avgiven reser-
vation opponerat sig.

De av dem anförda skälen äro delvis
mycket beaktansvärda. Särskilt kan
man nog förutse att gränsen mellan
helyrkesprostitutionen och den övriga
prostitutionen skall bli mycket svår
att draga, och att här ett fält för god-
tycklighet och skenrättvisa kan upp-
stå.

Detta kommer emellertid att bero
dels på hur den nya lösdrivarlagen
blir avfattad, dels också på den anda,
som kommer att göra sig gällande vid
de eventuella nya bestämmelsernas till-
lämpande.

Vid de förutnämnda förebyggande
åtgärderna torde man väl i alla fall
få lov att lägga den största vikten i
fråga om motarbetandet av prostitu-
tionen.

Men även om man ställer sig tviv-
lande mot vissa delar av kommittéför-
slaget, måste man erkänna att här fö-
religger ett alldeles sällsynt sakkun-
nigt, omsorgsfullt och vidsynt arbete.
Och man gripes vid det digra verkets
läsning oupphörligt av en intensiv
känsla av hela samhällets organiska
sammanhang, vilket gör att ett miss-
förhållande, som träffar en grupp av
individer även i större eller mindre
grad på kortare eller längre omvägar
verkar till skada och nackdel för öv-
riga medlemmar och att det därför må-
ste ligga i allas intresse att söka skapa
drägliga, människovärdiga, levnadsom-
ständigheter åt alla.

Alma Sundquist.

Litteratur.

ELLEN KEY: Verk och Människor.
Bonniers förlag. 6 kr.

Detta nu senast föreliggande samlings-
verk av Ellen Key är synnerligen all-
mänbildande. Just bildningsökande män-
niskor borde göra denna boks bekant-
skap. Till följd av sin digerhet — 408
sidor — är ju boken så pass dyr att
endast högst få av mindre bemedlade
kan tänkas skaffa sig den till sin egen
lilla boksamling. Men det finns ännu
ett annat sätt att få tag i böcker utan
att behöva gå vägen endast till de stora
biblioteken. Man inför boken i sin
läse- eller studiecirkel. Bor man på en
liten ort där det bara finns ett litet
allmänt bibliotek, där det mås'e upprät-
hållas en stark begränsning av böckernas
antal, så lagar man att Ellen Keys »Verk
och Människor» även kommer dit. Hur
liten ort man än tillhör, bör man så-
ledes kunna anskaffa till orten 2 exem-
plar av boken ifråga.

Vad får man då allt veta i Ellen
Keys sista arbete? Man får en inblick
i några av de djupast tänkande män-
niskors sätt att se på livet och på sam-
ma gång en inblick i dessa människors
olika fädernesland, då människorna som
skildras äro av olika nationaliteter.

Italien möter man där i medeltids-
stämning, personifierad i *Fransiskus av
Assisi*, som avsåde sig rikedom och
denna världens alla yttre företräden för
att leva ett liv, helt ägnat åt kärlek till
allt levande. Genom Ellen Keys skil-
dring av Fransiskus får man en klar
bild av en fullkomlig Kristi efterföljelse.

I en skildring från Baijern möter oss
ock kristendomen i *festspelen i Ober-
ammergau*, som givas vart tionde år av

befolkningen själv i denna baijerska by. Ellen Key, som själv var närvarande vid dessa festspel 1890 har givit en utomordentligt levande beskrivning av desamma, såväl i sin beskrivning av den baijerska högländs naturen som av folket där och av den särskilda lilla värld människor, vilken finns i Oberammergau och som uppnår en hög grad av kultur och konstförståelse och djup känsla genom att fostras och fostra sig själv till ett värdigt återgivande av passionsspelen. Man blir gripen av denna skildring av det djupaste i kristendomen.

Fransmannen och stormannen inom skulpturens värld beskrives genom ett besök i hans atelier utanför Paris en pingstdag. Där träda oss till mötes Rodins skapelser och en del tankar han uttalade då han visade sina verk för en andaktsfull åhörare.

Österrikaren *Reiner Maria Rilke* är en av Ellen Keys mest beundrade nutidsfilosof. Oaktat citat av honom förekomma på tyska, har dock Ellen Key skrivit så mycket om hans filosofi, att man bör kunna få en ganska tydlig bild av denna tänkare, även om man skulle behöva hoppa över citaten.

Från Belgien få vi en innehållsrik hälsning genom skildringarna av *Verhaeren* och *Mæterlinck*. Här liksom av Baijern får man ett levande intryck av naturen; och de båda diktarnas enkla, lyckliga lantliv är en god bakgrund till allt vad som säges om deras betydelse som diktare. Mæterlinck känna vi ju här i Sverige genom översättningar något till förut. Verhaeren är oss däremot alldeles för obekant.

Norge få vi genom en avhandling om *Björnson och Sverge*, en särskild från historisk synpunkt välkommen sammanfattning av det hos Björnson som allra närmast berör oss svenskar.

Finlands nu även döde diktare, *Karl August Tavaststjärna*, synes Ellen Key ägnat ett ingående studium. För de många, för vilka han är tämligen okänd, är denna skildring mycket upplysande.

Till sist finnes i boken skildringar från Sverige genom smärre bitar, som vid festtillfällen ha skrivits av Ellen Key om flera av våra författare. Just om alla dessa olika, som skilja folk i olika litterära skolor, har Ellen Key givit vittnesbörd, vilka visa hennes förmåga att se det väsentliga. Det är *Levertin*, *Heidenstam*, *Fröding*, *Hanson*, *Hallström* och *Selma Lagerlöf* som här få av Ellen Key bedömanden som borde läsas av alla. Även *Strindberg* har hon uttalat sig om, men blott om hans ställning såsom kvinnoskildrare.

Ännu ett verk och ännu en människa upptar boken. Det är om *moderligheten i lek och konst* och om den tyska ensartade författarinnan *Malwida von Meysenburg*, vilken i mycket synes påminna om Ellen Key själv. A. L.

TURE NERMAN: Kvinnokväden. Frams förlag. Pris kr. 1:50.

Ture Nerman har kommit igen med en ny diktsamling.

Alla minnas vi väl hans debutbok,

Nidvisor och Solsalmer, tillägnade Gud, Eva och herr Bourgeois, ty den blev sannerligen av kritiken emottagen med varma servetter, vilket naturligtvis hade till följd att den fick publik.

Denna nya diktsamling med översättningar och eget är lätt och lekande som den förra, fast inte så varierande i ämnesvalen, vilket ju ock titeln anger. Men drömmen om en liten tös att smeka och kyssa varm, ett litet hem att värna om och bo i, den går igen. Versen är än hoppfullt och lyckligt leende, än husvill och frusen i tonen. Men mest är det dock hi och hej, fast en — stavning, så gud må förlåta Ture Nerman; under-teknad kan det ej!

Med eller utan avsikt skattar Ture Nerman *icke* åt att skriva blaserad vers om kvinnorna. Inte ens så där lagom överlägsen är han, som ju annars är så modernt, ja så länge har det nu t. o. m. varit modernt, att det absolut inte är originellt längre!

Köp och läs Kvinnokväden, ni skall inte ångra er! J—a S.

VILHELM EKElund: Böcker och Vandringer. Framtidens förlag. Pris kr. 2:75.

Efter en företagen vandring i Zarathustras bergluft, skänkte Vilhelm Ekelund oss för ett par år sedan en samling essayer, som han kallade *Antilet ideal* och om vilken bok det kanske allt för lite sagts, att dess författare är en stor tänkare själv och som därför för mannen att sovra, även när han dväljes på det berg, där så stora och trotsiga läror förkunnas som Nietzsches.

Att trotsa sig till gehör ligger helt visst för Ekelund och han vet ju med sig att han är »begävd med en skarp-synthet, som inte gör honom livet lätt», som han själv säger om Gogol i Böcker och Vandringer, — »en skarpsynthet för litenheten, medelmåttigheten, ömkligheten i alla mänskliga ting, framförallt för det oärliga och halvrliga.»

Säkert hör han till dem som för sin djärvhet mot de väldiges vilja fått lida mycket. Men gamarna i våld har han icke gett sig, hans hjärteblod finga de inte smaka, ty, om än människorna för-rådde honom, fångla honom vid klippan hunno de aldrig. Därför är han också nu den han är och ej en annan.

I Böcker och Vandringer gnistrar det pärlor från varje blad. Själfullt och noggrant avvägt är varje ord. Överallt ett suveränt förakt för det banala, meningslösa, splittrande, småaktiga eller trista. Aforismerna isynnerhet kan man läsa om och omigen, ständigt lär man sig inse något nytt och värdefullt, som man förut ej med sina tankar nått. Det är som en liten bibel för dem som vilja leva, varje rad kunde man kyssa, ty överallt träffar man på något som ger *mod*. »Disponerad — en gång för alla: för livet, äran, segern», så heter det och även att »livet är svårt, därför meningsfullt i högsta grad». Med ännu ett litet citat vill jag härmed varmt rekommendera Böcker och Vandringer

till alla dem som kunna njuta den med den andakt den förtjänar.

»Den innersta meningen i all bildningssträvan: kamp mot meningslösheten, indolensen. Har man känt vad denna kamp betyder är man också hastigt viss om vägen och bör med ens vara fri från all tvekan. Detta »ämne» är dig därför en gång för alla givet. Det är gränslöst som världsalltet. Det är dig nära i varje andedrag av ditt liv. Det är livet.» J—a S.

Z. HÖGLUND: Hj. Branting. Utkast till en studie. Pris 50 öre. Carl Lindhagen. En idépolitiker. Pris 50 öre. Frams förlag.

Jag har ombetts att i Morgonbris nämna Z. Höglunds broschyrer om vårt partis tvänne främsta män och ehuru det är något post festum fullgör jag gärna uppdraget.

Den av de båda broschyrerna, som ha det största intresset, är den om Branting. Icke därför att den tecknar en mera egenartad personlighet än Lindhagen, utan ur synpunkten att Z. Höglund och Branting företråda ganska divergerande uppfattningar i mångt och mycket. Broschyren är också hållen starkt polemiskt, utan att författaren dock glömt bort att hans uppgift är att giva en så god bild det är möjligt inom broschyrens tränga ram av Branting som politiker och socialist. Hans framställning i det hänseendet är utmärkt och det kritiserande momentet gör blott att gestalten träder klarare fram.

Den andra broschyren har i hög grad blivit en enbart refererande framställning av Lindhagens ställning till tidens största spörsmål, även den rutinerat gjord. Först i slutkapitlet om »Kättersk socialism» har Z. Höglund en del erinringar att göra mot Lindhagens åsikter, som »innehåller åtskilliga behjärtansvärda sanningar men också mycket av dunkel och missförstånd». F. ö. andas broschyren djup beundran för Lindhagen, »den mest vidsynte och storstilade av nu levande svenska politiker».

Broschyerna böra finnas i varje socialdemokrats — och f. ö. alla politiskt och socialt intresserades — ägo. Utstyrseln är lika smakfull som innehållet givande. P. A. H—n.

En billig broschyr om de nya skattelagarna

och den utsträckta självdeklarationsplikten, utarbetad av red. Fr. Ström har utkommit från Frams förlag, Stockholm. Priset blir endast 25 öre.

Ny bok- och broschyrkatalog

har i dagarna utkommit från Frams förlag. Katalogen, som är illustrerad med flera porträtt av författare för förlaget, sändes gratis till en var som rekviderar densamma.

Inför nya lagen angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag.

Bidrag till den statistik som bör uppgöras rörande nattarbetets verkningar.

II.

Till k. m:t har, enligt uppgifter inhämtade i Kommerskollegium, ansökan inlagts angående dispens från nattarbetsförbudet med hänvisning till lagens § 4: "Beträffande sådana företag, som avse förarbetande av varor, vilka äro underkastade hastig försämring, må undantag från bestämmelserna i 1 § kunna meddelas av konungen."

A. C. Svenssons knäckebrödsbageri i Göteborg begär att 2 av ett 50-tal arbeterskor skola få utföra arbete från kl. 2 till 5 nattetid. Motivering: Tillgång till kompetenta manliga arbetare saknas. Dagsättning jämte annat förarbete har hittills försiggått kl. 2—5 på morgonen till stort gagn såväl för arbetsgivare som arbetare, enär hela arbetet kunnat slutföras vid 6-tiden på aftonen; i annat fall måste arbetet i sin helhet pågå till inemot kl. 10 på kvällen. Läkareintyg följde att de båda degsätterskorna aldrig på grund av detta sitt arbete på något vis överanstängts eller till sin hälsa lidit men. Yrkesinspektören och Kommerskollegium avstyrkte, emedan förutsättningen för att i 4:de paragrafen avsett undantag skall kunna medgivas synes vara, att ifrågakommande företag skall avse förarbetande av varor, som äro underkastade hastig försämring. K. m:t avslog ansökan.

Öhmanska bageriet, Stockholm, har anhållit om ett övergångsår för lagens trädande i kraft. Yrkesinspektören utreder, att omläggning av driften till enbart dagsarbete svårligen låter sig genomföra utan avsevärd ekonomisk uppoffring, varför ett utbyte av kvinnlig arbetskraft mot manlig torde komma att vidtagas. Då ej förra året använts till driftens omläggande, måste en plötslig omläggning nu äga rum; med därav följande stagnation i driften och svårighet för de nu anställda kvinnliga arbetarna att finna annat lämpligt arbete. På grund härav tillstyrker yrkesinspektören att, då den internationella överenskommelsen först träder i kraft 1912, det vore till bolagets och personalens förmån, om det vore möjligt att bevilja ansökan, och ur hygienisk synpunkt har yrkesinspektören intet att invända. Komm.-koll. har emellertid avstyrkt, oaktat dessa yrkesinspektörens medgivanden. K. m:t har ännu ej uttalat sig.

Olof Askunds ångbageriakäbolicbolag i Göteborg begär att under nätterna mellan fredagar

och lördagar samt natten före helgdagsaftnar få använda kvinnor till arbete i den avdelning varuti mjukt s. k. kaffebröd tillverkas. Nödvändigheten av att detta utföres på natten påvisas. Yrkesinspektören avstyrker, likaledes komm.-koll. K. m:t avslår.

Stockholms Benmjölsfabrik begär tillstånd att för tillverkning av bl. a. benlim t. v. få använda kvinnor nattetid för lims skärande, uppläggande på limramar och införande i torkkanalen. För detta användes 16—18 kvinnor, fördelade i 3 skift. Omöjligheten att dröja med limlösningens behandling påvisas. Vidare säges att "arbetet är ej tungt och lämpar sig obestriddligen bättre för kvinnor än för män". Yrkesinspektören anser att limmets bevarande skulle erbjuda vissa tekniska svårigheter. Han uttalar som sin åsikt att ifrågavarande del av limberedningen utgör ett förarbetande av varor, vilken är underkastad hastig försämring, framhåller samtidigt det berättigade i att för framtiden till detta arbete endast antages ogifta äldre kvinnor. Vid yrkesinspektörernas gemensamma sammanträde i december förra året ansågs emellertid, att lagens 4 § icke vore tillämplig eller att fabrikkatet kunde göras fullt färdigt under tiden 5 f. m.—10 e. m. samt att tillverkningens bedrivande dag och natt i förevarande fall huvudsakligen torde hava till syfte att öka tillverkningens storlek. Komm.-koll. instämde häri. K. m:t avslog.

Stridsvigs Benmjölsfabriksaktiebolag anhöll om dispens åtminstone maj—september, då limmet ej kan stelnas under dagen till följd av värme. Yrkesinspektören påvisar, att dessa svårigheter kunde övervinnas genom anordningar för avkylning o. s. v., varför ansökan avstyrkes. Komm.-koll. avstyrker med en hänvisning dessutom till att k. m:t redan förut funnit en framställning i enahanda syfte icke kunna bifallas. K. m:t avslår.

Sex sågverksarbeterskor vid Skutskär ha anhållit om dispens från förbud mot nattarbete. På grund av utlåtande från yrkesinspektören, att sågverk ej skall hänföras till sådant företag, som avses i § 4, avstyrker Komm.-koll. K. m:t avslår.

Sveriges förenade konserverfabrik har anhållit om att, på grund av tillfälligt rikligt sillfiske i Strömstrakten, erhålla dispens, emedan annars vore omöjligt tillvarata råvaran vid sardin- och anjovisfabrikerna. Ansökan inkom telegrafiskt. Komm.-koll. tillstyrkte på grund av att det avsåg endast en kortare tid. K. m:t gav dispens. Dispensen behövde ej räcka mer än 1 månad på grund av att det stora silltillflödet därefter upphörde.

Endast i detta sista fall har således dispens kunnat medgivas. Ännu en dispens till 1911 års slut är ju ännu möjlig, nämligen för de två arbeterskorna vid Öhmanska bageriet, en tillåtelse, att de ännu ett år få vänta med sitt eget lilla speciella yrkesarbete överlåtande till män. Bagerierna kunna väl i allmänhet, såsom synes av de båda andra bageriansökningarna, ej omlägga hela sitt arbete till dagen. Följderna härav för de kvinnliga arbetarna skola vi försöka följa. Angående limfabrikationen synes en omläggning av arbetet där kunna äga rum — ett ypperligt fält således bland andra för utredning angående förbud för männens nattarbete. Ansökan från arbeterskorna vid sågverk var ej försedd med närmare beskrivningar om arbetets art.* Att det arbetet ej kan hänföras till § 4 är ju iögonfallande, och den lilla möjligheten till dispens, som finns i § 3, lär väl ej vara möjligt få tillämpad på arbeterskor vid sågverk, då typograferna synas ha svårt få dispens.

Tillräcklig statistik angående nattarbetsförbudets verkningar kan naturligtvis ej erhållas genom dessa ansökningar om dispens, ty dels bliva deras fåtal missvisande, emedan ett eller ett par avslag av k. m:t i samma yrke ju är tillräckligt för att andra skola avhålla sig från att fortsätta med dispensbegäran. Dels framkomma ej genom dessa ansökningar någon som helst statistik, huru många som få sluta på grund av lagen och hur dessa sedan få det. En undersökning genom Komm.-koll. avd. f. arbetsstatistik borde verkställas.

Anna Lindhagen.

III.

Utredning i motionen angående kvinnliga typografers nattarbete.

Rapport

Över av oss hittills kända exempel på verkningarna av lagen mot kvinnors nattarbete inom typografkåren:

Isaac Marcus' Tryckeri-A.-B.: Redan den 16 juli 1910 blevo alla iläggerskor, efter att ha tidigare muntligen varskotts, definitivt uppsagda till avflyttning på 14 dagar enligt följande formulär:

„Få härmed med anledning av att bolaget endast skall använda manliga iläggare uppsäga Eder till avflyttning den 30 juli 1910.

Högaktningfullt

Isaac Marcus' Tryckeri-Aktiebolag
gm K. G. Stafund.

I sätteriet, där förut huvudsakligast kvinnlig arbetskraft använts, hava, efter lagens antagande i riksdagen, en ny ordning börjat göra sig gällande. Vid nytt behov av arbetskraft ha väsentligen endast antagits män. Enligt vad vi kunna finna har bolaget undvikit att annonsera för att ej väcka sätternornas uppmärksamhet.

* Deras arbete består i allmänhet av utarbete med lättare lastning. Vid Sandvikens sågverk i närheten av Umeå var härmed tillfredsställande ordnat, enligt uppgifter undertecknad erhöi vid besök å platsen år 1907, ohuru där vid brådska arbetades även om nätterna.

A.-B. Fahlcrantz tryckeri: Intyg har lämnats att tryckeriet inte kan använda kvinnlig arbetskraft i samma utsträckning som förut. Ledningen har förklarat att vid brådsökande arbete middagstiden i stället måste användas, och kunna sätтарыnnorna härigenom nödgas arbeta 13 à 14 timmar i följd med endast en halvtimmars frukostrast, vilket är vida mer ansträngande än arbetet enligt den gamla ordningen. Några avskedanden ha ännu ej skett, men blir detta beroende av hur förhållandena utveckla sig.

Tryckeriet Gutenberg (Nordiska Förlaget): Arbetet är där fördelat i skift. En iläggerska, som var anställd, kunde sålunda efter lagens ikraftträdande ej behållas, men blev överflyttad till bokbinderiavdelningen och fick därvid av godhet bibehålla sin gamla veckolön; dock är att märka att hon som iläggerska kunnat nå en högre lönegrad än för en bokbinderska är möjligt.

Beckmans tryckeri: Där ha använts flera iläggerskor, men är deras bibehållande nu beroende av huruvida tryckarna åtaga sig att vid övertid utföra iläggerskornas arbete.

Svanbäckes tryckeri: En sätтарыnna sändes av förbundets platsanskaffningsbyrå som vikarie för en ledig sätтарыnna, men blev ej antagen, ty en sätтарыnna önskades. Faktorn förklarade att det numera är svårt för sätтарыnnor att erhålla plats.

Norstedt & Söner: Har förut i stor utsträckning använt kvinnliga iläggerskor; numera antagas endast manliga iläggare. Sätтарыpersonalen har här alltid utgjorts av endast män.

Svenska Morgonbladet: Försök har gjorts att ordna arbetet så, att den kvinnliga personalen skulle kunna stanna. Hur detta skall ställa sig i praktiken är ännu för tidigt att avgöra, särskilt som det nu är den tid som tidningarna ha litet annonser. Hemställen till yrkesinspektionen, att för ordnande av förhållandena så, att kvinnorna lättare kunde få behålla sina platser, få utnyttja de av lagen medgivna 60 undantagstimmarna genom 1 timmes arbete varje fredag mellan kl. 10—11 e. m. har enligt yrkesinspektörernas eniga lagtolkning av dem avslagits.

Stockholms-Tidningen: Den där anställda sätтарыnnan har fått sitt arbete förlagt till dagen, men har det för henne personligen ordnats så, att hon ej skall lida någon avsevärd förlust.

Sundsvall: En sätтарыnna, som varit anställd 16 år i en tidning, har blivit avskedad på grund av lagen.

Söderköping och Eskilstuna: De som haft skiftarbete hos vissa tidningar, ha fått sitt arbete förlagt till dagen, på sistnämnda plats och sannolikt även på den förra mot lägre avlöning.

Efter vad man nu kan finna har lagens verkningar ej visat sig så kännbara för de 18, vilka under riksdagsdebatten ansågos bliva de enda som skulle drabbas av lagen; man söker merendels draga skäligen försorg om dem, som för närvarande äro anställda, men platserna äro för framtiden förlorade för kvinnorna. Däremot tyckes den verka mera redan nu å civiltryckerier, där endast tillfälligt övertidsarbete förekommer.

Tydligt framgår dock redan nu att yrket för framtiden blir stängt för kvinnorna, emedan endast i enstaka fall kvinnliga elever komma att anställas.

För övrigt finns det en hel del både arbetare och arbetsgivare, som ännu ej tyckas förstå vad lagen verkligen innebär. På sådana platser kan man ej säga hur det kommer att ställa sig förrän någon direkt konflikt med lagen inträffar. På en hel del ställen är arbetstiden förlagd numera mellan kl. 7 f. m. och 5 e. m. och tror man sig därigenom slippa ifrån lagen. Denna anordning är dock som sagt mera ansträngande.

Omkring 600 kvinnliga tryckeriarbetare finnas i Sverige.

Stockholm den 8 januari 1911.

Ida Johansson.
Sätтарыnna.

Hulda Sundqvist.
Sätтарыnna.

Gifta kvinnor förklaras ej lämpliga inneha befattningar med kunglig fullmakt.

Löneregleringskommittén, som varit tillsatt för att avge betänkande angående de befattningar med fullmakt, vilka lämpligen borde få innehas även av kvinnor samt angående deras löner, har avgivit sitt betänkande. Utom den förundransvärda konservatism, som ligger däri att åtskilliga befattningar, såsom lektorstjänster, överläkarbefattningar, vissa professurer blivit undantagna för möjlighet för kvinnor att få inneha, har gifta kvinnor i förslaget till befattningar helt uteslutits. Den underliga situationen att gift kvinna t. ex. skall passa sämre till läkare och lärare än den ogifta, skall enligt kommitterades förslag fortfarande äga bestånd. Vi ha ju just nu i dagarna blivit påmindna därom, då kvinnlig läkare blivit nekad upprätthålla stadsläkartjänst i Mariefred — emedan hon är gift.

Norska regeringen har däremot nu samtidigt framlagt förslag angående kvinnans rätt till statstjänst, ett förslag som i sin fördomsfrihet bjärt sticker av mot det svenska förslaget.

Tankar om Ernst Ahlgren*.)

(Ur Wilhelm Ekelunds Böcker och Vandringar.)

Det lundrika leende Ringsjölandet, som hägrar för oss barn av dess lyckliga natur likt en evigt skinande söndag, i minnet, lysande med kungsljus på de soliga gårdarna, och om vårarna med en myllrande här av den mångfärgade lena Corydalis i ljusa bokträdsskuggor — det lundrika leende Ringsjölandet, som spelat in det finaste av sin ande i Emil Kléens dikt, blev aldrig någon förtrogen vän med Ernst Ahlgren. Det är egendomligt hur hon i naturen helst älskar det fattiga, prunklösa, det som alla andra gå förbi. Det är som skyggade den melankoliska känsligheten i detta sinne tillbaka för livets yppighet och värme. En allt för melankolisk skepsis — mot andra och mot sig själv — gör henne livet knappt möjligt. Och dock sträckte sig denna skepsis icke ända in till den väsendets hjärtepunkt, som blev den ödesdigra hos henne. Denna intellektuellt klara och skarpsynta människa trodde på kärleken — och gick under på sin tro. — Men vem är värdig att nalkas så, ur vilka en människas hemligaste hjärteblod sipprat ut? Det sköna — och en chimär är så god som en ann — är värt att man dör för det; och en människas hjärta, som gått under, skall vara ett heligt rum — liksom

* Ernst Ahlgren, pseudonym för den skånska författarinnan Viktoria Benedictson, född den 6 mars 1850, död för egen hand i Köpenhamn den 23 juli 1888. Har skrivit Pengar, Den bergtagna, (spelad å Svenska teatern i Sthlm 1910) Fru Marianne m. fl.

i forntiden ställen, där blixten slagit ned ansågos heliga.

Så länge hon kan dikta, kan hon leva. Men allt hårdare skärpes hennes blick mot sig själv, allt obarmhärtigare står sanningen för henne att den konstnärliga makten ej svarar mot den brinnande viljan i henne. Och hennes biograf brister ut i stupid förvåning över denna självkritik, som han ej finner »normal». Nej, den är verkligen allt annat än normal, allt annat än vanlig. Det vill nämligen till att man har en gnista i själen av det som heter *konstens eld* för att kunna torteras av en sådan självkritik, vars fordringar sträcka sig något högre än till historiska frökenromaner. Och »kriserna» bli långvarigare och mörkare ständigt. Det går dagar, under vilka själen kämpar efter luft. Det går veckor, då solskenet är svart för hennes syn.

Hör den låga, sakta, långsamt, smärtfullt tonande stämman i dessa ord:

— vankar omkring i dessa arma rum, där jag alltid känt mig som en främling. Allting är öde, och ändå måste jag släpa på livets tunga länkar; ensam — ensam! Brännande tårar bända sig fram under mina ögonlock, medan jag skriver, jag skulle vilja gråta, stormande stritt som ett åskregn, men jag kan icke i denna dödsfrusna tystnad. Jag skulle vilja äga en människa att tala till. — Och jag sörjer över att aldrig ha träffat någon sådan — —»

Hur det förkvävda, det armodiga gråter här — hur sällsamt är detta, att en människa måste dö endast därför att livet gett henne ett bättre, ett djupare hjärta än de andra.

Och under tiden kämpar hon en förtvivlad kamp mot fattigdomen — fattigdomen, som kommer emot människan såsom en väpnad man, som Predikaren säger. Och hon som var konstnär och kände den djupa lyckan av det ofrivilliga, spontana skapandet, då ord och satser springa ur pennan som nödvändighetsborna sköna organismer — hon kände det som ville allt blodet sina ut i hennes kropp inför tanken på en framtid av simpelt lönskriveri, brödskriveri. All ingivelse förlamades...

Men när nöden är som störst, är hjälpen närmast. Svenska akademiens finkänslige ständige måtte ha fått en vink av de högre makterna han är förtrolig med, ty plötsligt — en dag på våren 1888, alltså några månader före katastrofen — då Ernst Ahlgren låg med bultande tinningar under isomslag, ramlar det ned som från himlen 500 kronor (femhundra). Det var svenska akademiens belöning åt en diktare för en livsgärning, som var gjord till slut... Ernst Ahlgren tog emot...

Ernst Ahlgren älskade sitt arbete för dess egen skull. Det låg henne om hjärtat att gälla något inför sig själv, och däri hade hon — som alla konstnärer — det starkaste värn mot förtal, orättvisor, pladder och missförstånd. Ty ju mera en människa får hjärtat öppet för det godas och skönas idé, det stolta ideala, desto starkare, djupare

växer hennes oberoende. Ty hon vet väl att hon i sig själv har en domare, som är hundrafalt svårare att tillfredsställa än allmänheten. Hon är osårbar för allt — utom för sig själv. Vem vill bli »förstådd»? Är det ej nog att känna sig mänsklig i högre grad än de vanliga, är det ej nog att någon gång få känna sin själ begjuten av en stråle av det mänskligas ädla charis? För vem är livet så rusigt, så halkyoniskt lyckligt som för konstnären, som strävar till det bästa *för det bästas egen skull* — som skulle göra det med lika brinnande hjärta, om han visste att det skulle gå sekler, innan någon människa kom att nämna hans namn. Äck, livet är det luftigaste, skönaste, finaste ting i världen för den som ej bekymrar sig om — världen.

Professur Reuterskiölds rösträttsutredning.

Regeringen lämnade åt juris professor Reuterskiöld i Uppsala uppdraget att giva en historisk och statsrättslig utredning angående kvinnorösträtten i de länder, där denna reform redan vore genomförd. Detta arbete föreligger nu färdigt i en fet lunta å 368 sidor i kvartsformat. Själva utredningen upptager endast de 115 sidorna, resten utgöres av bilagor med citerade skrifter och uttalanden för och emot. Den historiska redogörelsen synes vara opartiskt och neutralt skriven, men när professorn kommer in på framställningen och kritiken av skälen för och emot kan det ju ej begäras av övertygade rösträttsvänner att sympatisera med övertagandet.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Uttalanden i rösträttsfrågan.

Lyselids soc.-dem. kvinnoklubb avhöll möte onsdagen den 9/2 1911 och beslöt att följa Köpenhamnskongressens uttalande, nämligen de soc.-dem. kvinnornas skiljande från den kvinnliga rösträttsrörelsen.

Ankarsrums soc.-dem. kvinnoklubb har uttalat sin fulla anslutning till *Internationella kvinnokonferensens i Köpenhamn* fattade beslut i kvinnornas rösträttsfråga samt instämmer i Elin Lindleys uttalande, att hellre vänta än i några år, för att få rösträttsfrågan löst mera tillfredsställande än att få en förfuskad lagstiftning, som kommer med skatte- eller kommunalstreck*), som komma att från röva arbetarkvinnorna deras rösträtt.

*) Kommunalstreck för kvinnor har ju aldrig kommit ifråga att försvaras av soc.-demokrater och frisinnade. Frågan gäller blott: kvinnorösträtt som ett tillägg till männens rösträtt på samma villkor eller att vänta till männen fått sin rösträtt yttermera utvidgad.
A. L.

Från Karlstad.

I titelfrågan.

Med anledning av att titelfrågan diskuterades å kvinnoklubbens senaste möte fick undertecknad i uppdrag att referera till Morgonbris därom. Inledarinnan och de flesta som deltog i diskussionen voro av den mening, att *fröken-titeln* vore att föredraga framför *frutiteln* av de skäl att ordet fru poängterar den officiella sammanknytningen mellan man och kvinna. För att få någon mening i en titelförändring, så att de ogifta ej genom en särskild titel skulle behöva kännetecknas som stående i någon högre eller lägre kurs i männens gunst, vore väl det riktiga att behålla den titel som ej betecknar en officiell sammankoppling utan som låter alla få den uppfattningen, att kvinnan är självständig. Vidare framhölls, att som vi väl i framtida äktenskap skulle bli så frigjorda från dogmer så vi ej befatta oss med att varken låna eller ändra namn eller titlar därför att vi beslutat oss för ett gemensamt hem med en man, så vore väl ett bibehållande av frökentiteln det riktiga. Man förvånades över, att röster ej höjts högre för frökentiteln då den ju betecknar den självständiga kvinnan, och vilken titel man än kommer att anlägga eller bortskaffa bli alla ändå givetvis ej tillfredsställda. Men de kvinnor som man har att räkna med för att genomföra en reform de hänga ej upp sig på några grader eller titlar utan de se frågan sådan den är. Är det oss kvinnor värdigt att torgföra vårt enskilda förhållande till en man genom att särskilja oss med en titelförändring? Förvisso icke!

Klubben beslöt göra det uttalandet att en gemensam titel är önskvärd, icke minst av den anledningen, att det vore ett led i vår strävan att skydda ensamma mödrar och deras barn för mycken smålek från en stor efterbliven och gammalmodig hop. Frökentiteln vore riktigast därför att däri har under det senaste tidsskedet inlagts begreppet: en självständig kvinna, och individualiteten vilja vi ej undertrycka.

Verksamheten.

Samtidigt med detta referat vill jag låta klubben passera en hastig revy. Den fyller i denna månad 3 år. Några stora data har den ej att ståta med. Den består av en elitkår på cirka 20 medlemmar, som trofast stått med hela tiden och även i de flesta fall regelbundet bevista mötena. Klubben tillhör platsens arbetarkommun sedan förra året. I de två senaste majdemonstrationerna har den deltagit med egen fana. Likaledes i kommunens hantverksfester. Förra året beslöts agitera för att kvinnor skulle *självdeklarerat*. Dock visades stort oförstående därför, till och med förlorade klubben några medlemmar som menade i sin enfald att man hade tillräckligt med skatter utan att vi i klubben skulle arbeta för att få fler. Men det avskräcker ej oss kvarvarande.

Under vintern och våren 1909 hölls flera möten med *textilarbeterskorna* för att stärka deras organisation och under storstrejken stod ett stort antal säkra. Två kvinnomöten anordnades under storstrejken samt en imponerande kvinnodemonstration, där tåget räknade 1,000 deltagare och 3,000 på mötesplatsen. För närvarande utföres en planmässig *husagitation*. Staden är uppdelad i distrikt så att varje hus blir hemsökt och förärad med Morgonbris, Fram, en gratisbroschyr från partiförbundet samt ett upprop, författat av ett par medlemmar. Frågan om distrikts bildande har behandlats flera gånger, men ej kunnat realiseras av ekonomiska skäl; senaste beslut blev att avvakta kongressen.

Enligt uppdrag med partihälsning

Alma Norsell.

Från Ankarsrum.

(Genom en proletär.)

Föredrag vid årsfesten hölls av fru Edit Berg från Västervik. Talarinnan framhöll vikten av att arbetarkvinnorna delta i arbetarrörelsen samt männens skyldighet att upplysa kvinnorna om vad saken gäller.

Efter föredraget föredrogs och godkändes årsberättelsen. Enligt denna tillhör klubben arbetarkommunen på platsen. Klubben har gemensamt med kommunen haft två ombud på den Raabska ålderdomspensioneringskongressen. Vidare har klubben haft extra uttaxering av 50 öre pr medlem, uttagit en andel i Tryckeriföreningen Småland och två andelar i koop. handelsföreningen på platsen, samt lämnat penningar till agitationshärden. Rösträttsfrågan har diskuterats och motion insänts till kongressen. Klubben anser sig ej kunna sända ombud av ekonomiska skäl.

Förhållandena i Ankarsrum äro f. n. tryckta, med anledning av att disponenten Sven Spångberg nedlagt en del av sin fabriksverksamhet, varigenom ett 70-tal arbetare, de flesta med familjer, blivit utan arbete. Detta sorgliga förhållande är tyngst för de gamla arbetarnas vidkommande. Årsfesten var trots detta talrikt besökt. Musik och deklamation förekom.

Klubben, som bildats av fru Ruth Gustafson, har ett 30-tal medlemmar. Klubben sänder en hälsning till kamraterna landet runt.

Från Ronneby.

(Genom Rebecka.)

Kvinnoklubben har den 15 febr. haft offentligt möte för manliga och kvinnliga kamrater. Ordf. fru Hilda Svensson. Mötet var festligt anordnat. Föredrag hölls av fru Aug. Tonning över »Kvinnornas uppgift i det kommunala arbetet i stat och kommun». Hon betonade kvinnornas stora ansvar härvidlag och manade hustrurna att deklarerat för erhållande av rösträtt. Samhället behöver kvinnornas hjälp, må vi då ej undanvända oss. Sedan invigdes ett inom klubben anskaffat bibliotek, visserligen litet men en god början, omkring 40

bücker. Klubbens sekreterare höll in-
vigningstalet. Hon framhöll betydelsen
av bättre upplysning åt kvinnorna för
barnens skull. De fattiga mödrarna få
nu ofta sända sina barn att bryta egen
bana, utan att kunna giva dem råd,
eller vara ett stöd för dem. Ej under-
ligt att så många gå under. Talarinnan
hoppades på en ljusare tid, då det fula
och råa försvunnit och män och kvinnor
kunde mötas med aktning för varandra.
Fru Tonning talade därefter till ungdomen
och lyckönskade klubben för biblioteket.
Ett bokskåp var förfärdigat och
skänkt av en manlig kamrat, och övriga
närvarande manliga kamrater hade skänkt
penningebidrag.

Angående kvinnokongressen beslöts
att hos kommunen och fackförbundet
begära ekonomisk hjälp till kostnaderna
och valdes ett ombud att representera
klubben.

Hela mötet bars upp av en festlig
och hjärtlig stämning. Ett fyrfaldigt
leve för klubben utbringades. 9 nya
medlemmar inskrev sig.

Klubben hälsar och tackar genom
dessa rader samtliga kamrater.

Från Falkenberg.

(Genom Sally Svensson.)

Gemensamt med soc.-dem. ungdoms-
klubben har klubben diskuterat sport-
frågan och skolfrågan. Den senare frå-
gan diskuterades livligt och en kommitté
tillsattes att undersöka förhållandena på
platsen. Genom kommitténs undersök-
ningar blottades en del missförhållanden
vid folkskolan, bl. a. att lokalerna ur
hälsosynpunkt vore farliga för barnen
att vistas uti. En tidningspolemik upp-
stod och resulterade uti att frisinnade
valmansföreningen utlyste ett talrikt be-
sökt möte, där saken belystes från alla
sidor och ett uttalande godkändes, vil-
ket uppmanade staden att snarast låta
uppföra ett nytt och mera hygieniskt
folkskolehus, detta så mycket mera,
som staden nyligen åt de bättre situa-
rades barn uppfört en palatsliknande
skolbyggnad, försedd med alla tänkbara
bekvämligheter. Något definitivt beslut
i frågan om en ny folkskola har staden
ännu icke fattat men de som påpekat
missförhållandena komma att fortsätta
med påtryckningar.

Från Bjuvs kvinnoförening.

(Genom Dagmar Lindell och Hulda Olsson.)

Som bekant finns en kvinnoförening
här på platsen med ganska många med-
lemmar, men trots detta är intresset
bland kvinnorna tämligen slapt. De
flesta kvinnor tyckas vara nöjda och anse
det onödigt att stå i föreningen. Många
påverkas kanske av sina män, dock
borde väl hustrurna ha rätt att själva
bestämma om de vilja tillhöra föreningen
eller ej. Vi vilja härmed ej påstå, att
alla män äro ogina mot sina hustrur
ifråga om deras rätt att tillhöra före-
ningen, men att sådana män finns är
säkert. Kvinnorna böra gå in i före-
ningen. Ändamålet med föreningen är,

att genom överläggningar om våra ge-
mensamma livsfrågor söka förbättra kvin-
nornas ställning i hemmet och samhället.
Genom arbetet i organisationen brytes
mark för de unga som komma efter oss.

Vidare böra kvinnorna uppmärksamma
den koop. fiskaffären, som finns på plat-
sen. Omsättningen, som nu går till
omkr. 7,000 kr. om året, kunde vara
mycket större om arbetarkvinnorna in-
såge nyttan av Kooperationen. Priserna
äro de lägsta möjliga och affären verkar
som en regulator gent emot övriga fisk-
handlare. Vi ställa härmed en mening
till *alla* kvinnor, särskilt arbetarkvin-
norna, att göra sina uppköp i vår koop.
fiskaffär, där de bästa varor erhållas
till billigaste pris.

Några motioner i riksdagen av särskilt intresse för Morgonbris' läsare.

Motion ang. kommunal rösträtt.

Hj. Branting med 4 medmotionärer
har motionerat angående allmän och lika
kommunal rösträtt för såväl män som
kvinnor. Däri framhålles, att som ett
nödvändigt led i en verkligt demokratisk
författningsrevision framstår kravet på
vissa genomgripande ändringar även i
kommunallagarna. I motionen föreslås
avlåtande av en skrivelse att kungl. maj:t
mätte utarbeta förslag till ändringar i
nu gällande förordningar angående kom-
munalstyrelse på landet, i stad och i
Stockholm, liksom ock i förordningen
om kyrkostämman, om kyrkoråd och skol-
råd, samt att riksdagen intill dess kungl.
maj:ts förslag kan bli genomfört, måtte
antaga en del förändringar av vissa para-
grafer i kommunala författningar. Så
motioneras att varje man och kvinna,
efter uppnådda 21 års ålder, som icke
häftar för kommunalutskylder, skall ha
kommunal rösträtt och att varje röst-
berättigad skall äga endast en röst. Så
begäres ock att även till landstingsman
skall kunna väljas kvinna.

(Liknande motion väcktes 1908 av
8 riksdagsmän från den radikala gruppen.
Häri upptogs yrkandet på att hustru
skulle äga rösträtt även om mannen
förlorade den på grund av obetalade
utskylder. Angående detta förslag är
emellertid intet nämnt i föreliggande
motion.)

Motioner angående nattarbetet.

Av *C. Lindhagen*, *N. E. Lindberg*
och *J. Hasselquist* har motion väckts
att kungl. maj:t, efter allsidig undersök-
ning av nattarbetet inom industriella och
angränsande arbetsområden, måtte —
eventuellt efter inledda internationella
förhandlingar — taga i övervägande, i
vad mån och på vad sätt *förbud för
nattarbete även av män* må kunna åväga-
bringas inom dylika arbetsområden, där
samma arbete ej av tvingande omstän-

digheter nödvändiggöres, ävensom, i den
mån utredningen därtill föranleder, för
riksdagen framlägga lagförslag i ämnet.

I motionen framhålles att

ingen lärar bestrida, att då i en fabrik sys-
selsättes både män och kvinnor det blir svårt
att iakttaga olika skyddsbestämningar för
vardera könet. Det lärer dessutom kvin-
norna till förfång, då de ensamma äro skyd-
dade, enär deras arbetskraft blir mindre be-
gärlig. Redan av denna anledning bör regle-
ringen av männens nattarbete komma så
snart efter kvinnornas skyddslagstiftning som
möjligt, då nu tyvärr icke, såsom vederbort,
saken ordnats samtidigt för alla vuxna per-
soner utan skillnad till kön.

Vidare påpekas att den omständighe-
ten, att vid nästa internationella arbetar-
skyddslagstiftningskonferens skall upp-
tagas frågan om normalarbetsdag enbart
för kvinnliga industriarbetare — således
det enbara skyddet för kvinnor alltmer
påokas — blir en ytterligare nödvändig-
het att regleringen av männens arbete
fortast möjligt även kommer på dag-
ordningen.

Den i motionen begärda utredningen
angående männens nattarbete överens-
stämmer även med de krav som fast-
slogos vid 1910 års internationella socia-
listiska kongress i arbetarskyddslagstift-
ning. Bland dessa krav var nämligen
även »förbud mot nattarbete utom där
det enligt arbetets natur måste äga rum
av tekniska skäl eller i den allmänna
välfärdens intresse.»

C. Lindhagen motionerar vidare, så-
som redan nämnts i Morgonbris' förra
nummer, om upphävande av *förbudet
för kvinnor att arbeta nattetid i typo-
grafyrket.*

Av bifogade lilla utredning, som verkställes
av två kvinnliga typografer, kan man få en
liten begynnande inblick i hur lagen i detta
yrke kommer att verka. Det är oefterrättligt
att för kvinnorna på detta sätt förstöra ett
yrke, i vilket hitintills beretts arbetarekor den
bästa utkomsten.»

(Utredningen återfinnes under »Bidrag
till statistik ang. nattarbetets verkningar»,
se sid. 6).

Motion om restaurangpersonals etc. arbetsförhållanden.

C. Lindhagen har väckt motion om
en undersökning angående

1:o om restaurang- och kafépersona-
lens och i synnerhet kökspersonalens
arbetstid och arbetslokaler samt

2:o i vilken omfattning arbetstiden
på kvällarna må skäligen kunna begrän-
sas för

a) personalen å badinrättningar och
b) personalen å rakstugor samt herr-
och damfrisersalonger.

Angående restaurangpersonalens förhållan-
den säges bl. a.: »Restaurang- och kaféperso-
nalen är en förbisedd yrkesgrupp. Särskilt
i större städer lärer arbetstiden vara oskäligt
lång och arbetet äga rum under mycket
osunda lokala förhållanden. Synnerligen illa
skall mångenstädes vara ställt för köksperso-
nalen, vilken ofta får hårda ut under en oskä-
lig arbetstid ibland ända till sexton timmar
i sträck i en outhärdlig värme.

En sådan personal måste bli utsliten i för-
tid. I Frankrike lärer finnas en lag, som
ålägger restauratörer och hotellvärdar att
giva sin personal minst en fridag i veckan
och högst tio timmars arbetadag.»

Motion om med sjukvård sysse- satta kvinnors arbetsförhållanden.

C. Lindhagen har väckt motion att riksdagen ville anhålla, att kungl. maj:t måtte:

1:o verkställa en undersökning av sjuksköterskor, sjuksköterskeelevers och övrig kvinnlig å sjukhusen i riket eller privatvård anställd personals arbetsförhållanden samt vidtaga de åtgärder till denna personals bästa, vartill undersökningen kan giva anledning;

2:o taga i övervägande erforderliga åtgärder för att bereda understöd åt sjuksköterskor, sjuksköterskeelever eller andra medlemmar av förenämnda personal, vilka genom smitta eller överanstängning i sitt arbete erhållit obotlig sjukdom.

Motion om äktenskapsfrekvensen och skattelagstiftningen.

Erik Palmstierna har motionerat om åtgärder för undanrödjande av en till minskad äktenskapsfrekvens bidragande olägenhet i skattelagstiftningen.

I motiven härför framdrar han flera betydande exempel på att personer som leva i fritt äktenskap eller »konkubinats» hava mindre skatter än de som ingått äktenskap, på den grund att enligt skattelagstiftningen mannens och hustruns inkomst skola sammanräknas. Mannen har t. ex. en inkomst av 1,010 kr., kvinnan 490 kr. Härför betalar mannen i skatt 28 kr., men så snart förbindelsen legaliseras blir den 80 kr. Flera andra intressanta exempel nämnas. För att råda bot på den oegentligheten att en legaliserad förbindelse skall beläggas med större skatt, anser motionären att den lämpligaste utvägen vore införandet av ett särskilt existensminimum för familjer. I den norska inkomstskatteförordningen finnes en dylik anordning, vilken genomförts på så sätt, att de skattepliktiga indelas i fyra olika klasser, allt efter antalet personer, som de försörja, nämligen: a) ingen, b) 1-3, c) 4-6 och d) 7 eller flera personer. Det bevillningefria avdraget höjes med var klass i nämnd ordning.

Motion angående religionsunder- visningen.

Knut Kjellberg i andra kammaren motionerar om utredning under vilka förhållanden religionskunskap må införas såsom ett för samtliga lärjungar obligatoriskt läroämne vid folkskolorna och allmänna läroverken samt att kungl. maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda.

Under hänvisning till frågans behandling i riksdagen, då andra kammaren biföll en allsidig utredning om den lämpligaste anordningen av folkundervisningens ledning, men avsåg förelägg om skrivelse till behöriga åtgärds vidtagande för medlem av svenska statskyrkan att för sina barn erhålla befrielse från kristendomsundervisning i folkskolor och allmänna läroverk, samt med hänvisning till uttalanden i frågan av lektor L. M. Wärn, läroverkerrådet Tom Moll, fil. dr. Sven Lönnborg o. s., framlägger nu motionären den från samvetsfrihetens synpunkt aktuella frågan åter till riksdagens prövning. Doktor Kjellberg säger att inför frågan om skilsmässa mellan stat och kyrka, framhållas från de mest olika läger allvarliga betänkligheter, såsom att kyrkans ledning etc. skulle undandraga sig offentlighetens kontroll, den relativa lärofriheten skulle inskränkas till en svensk samheten skärpas. Däremot skuoch ofördrag-

folkkyrka bättre än den nuvarande statskyrkan kunna på ett för det religiösa mer tillfredsställande sätt främja det religiösa och kyrkliga livet; på samma gång skulle denna svenska folkkyrka genom att övertaga statskyrkans egendom kunna påläggas vissa förpliktelser med hänsyn till den ovan antydda faran av en alltför låg bildningsgrad hos folkkyrkans prästerskap: för anställning såsom präst i svenska folkkyrkan skulle erfordras avlagd humanistisk examen.

Dr. Kjellberg motionerar om att religionskunskap må införas såsom obligatoriskt läroämne även med tanke därpå, att en sådan obligatorisk undervisning i religionskunskap bör lämnas alla lärjungar vid folkskolorna och de allmänna läroverken i st. f. någon viss religionsundervisning, när skilsmässa mellan stat och kyrka en gång blir verklighet.

Det synes ligga den praktiska mening bakom motionen att införande av obligatorisk religionskunskap, »vilket ämne både i etiskt och intellektuellt hänseende äger ett synnerligen stort bildningsvärde», skulle bli en brygga över till att nå befrielse från obligatorisk undervisning i en viss religion.

Motion angående Åkarpslagen.

Hjalmar Branting som huvudmotionär tillsammans med soc.-dem. partigruppen yrkar upphävande av Åkarpslagen samt att strafflagens bestämmelser om häktning må till värnande av den personliga friheten kunna omarbetas.

Motiveringen utgör en intressant kortfattad skildring av det osäkerhetstillstånd som särskilt 1909 rådde med anledning av Åkarpslagens tillämpning. Där om säges:

»Det måste för rättsordningen vara en fråga av den allra största betydelse, att en inskränkning sker i fråga om myndigheternas rätt att häkta för brott misstänkta personer. Rättsäkerheten kan icke vara tillfredsställd med, att personer berövas friheten utan verkliga och vägande skäl, och att så icke för närvarande sker, detta synes oss anförda rättsfall tillräckligt tydligt ådagalägga. En kvinna häktas, därför att hon sagt, att hon kommer att träta på en arbetsvillig, om hon arbetar, en annan person häktas därför att han använt några kraftiga skällsord, som emellertid icke uppfattas av dem, mot vilka de påstått hava varit riktade, en tredje, femtiosexårig, aldrig förut straffad arbetare hålles häktad därför, att han under omständigheter, som ingen annan än åklagaren funnit besvärande, tagit en fabriksarbeterska om livet, en fjärde berövas friheten en lång tid därför att han på skämt framkastat, att den arbetsvillige skulle komma i diket, därest han återgick till arbetet o. s. v.

Ingen bot mot olaga häktingar och »anhållanden» torde, efter vad erfarenheten nu visar, stå att vinna med mindre, än att ett lagstadgat och fullt effektivt skydd åstadkommes för en av samhällsmedlemmarnas mest fundamentala rättigheter, nämligen rätten att icke utan synnerligen vägande skäl bli berövade sin frihet. För detta ändamål bör således tagas under övervägande, förutom en reform av åklagaremakten, särskilt hur ändring i lagbestämmelserna om häkting lämpligen bör ske.»

Motioner angående lokalt veto.

Av E. Beckman och O. Eklund har begärts skrivelse med begäran om framläggande av förslag till bestämmelser i

fråga om s. k. lokalt veto beträffande tillstånd vid försäljning av vin och öl.

»När i stads eller lantkommun fråga uppstått, att tillstånd till försäljning av vin eller öl må meddelas, åligger det konungens befallningshavande, därest inom viss tid skriftlig ansökan inkommer, undertecknad av välfredade, till myndig ålder komna män och kvinnor, som äro medlemmar av kommunen och svenska medborgare, till ett antal, motsvarande minst en tjugonndedel av kommunens mantalskrivna folkmängd, att förordna om anställande i kommunen av omröstning rörande den sålunda väckta frågan.

I denna omröstning, som sker med slutna sedlar och som gäller endast förbud eller icke förbud mot ifrågavarande tillstånd till försäljning, äger envar välfredad man eller kvinna, som är medlem av kommunen, att deltaga.

Om $\frac{2}{3}$ av de i omröstningen deltagande rösta för förbud, träder detta i kraft på tid, som i författningen bör enligt vissa grunder bestämmas. För införande av sådan försäljning, där den icke förut funnits, skall likaledes erfordras $\frac{2}{3}$ majoritet.»

Av hr E. Beckman m. fl. har väckts motioner om lokalt veto angående försäljning av brännvin. Härom säges bl. a.:

»Det synes oss behöfligt att närmare ingå på de ofta upprepade, tungt vägande skäl, som tala för att just i fråga om rusdrycksförsäljningens inskränkande eller avskaffande icke längre den graderade röstskalan utan personlighetsprincipen lägges till grund för den kommunala rösträtten. Oberoende av en reform i den kommunala rösträtten i allmänhet, bör vid behandlingen i denna särskilda angelägenhet i vårt land, liksom det skett flerstades i utlandet, införas ett kommunalt veto, som grundar sig på allmän folkomröstning. Och bör härvid en röst tillkomma varje till myndig ålder kommen välfredad medlem av kommunen, man eller kvinna.»

Motioner i fråga om jord- och andra naturrikedomar.

Av C. Lindhagen och den övriga socialdemokratiska gruppen begäres »att riksdagen ville hos kungl. maj:t begära förslag till lagstiftningsåtgärder i ändamål att, för jordbrukets upprätthållande och brukarnas frigörelse från beroende, i erforderliga fall och under för framtiden betryggande villkor åstadkomma avlösning ytterst genom expropriation (tvångsavlösning) av torpares, bolagsarrendatorers och deras vederlikars jordbruk på enskilda domäner.

Av samma motionärer i annan motion anhålles om enhetlig utredning på vad sätt, till skyddande av alla berättigade intressen, kontroll må kunna utövas över utnyttjandet av speciella naturrikedomar i enskildas ägo, såsom skogar av större omfattning, malmer, vattenfall och torvmossar av större omfattning, samt framläggande snarast möjligt av de förslag till koncessionslagstiftning eller andra åtgärder, vartill utredningen kan föranleda.

Flera motioner i samma fråga är dessutom väckta av C. Lindhagen, S. Linders och N. Persson samt av C. Lindhagen ensam, såsom rörande expropriation i vissa fall av mark för bildande av nya jordbruk, däri säges bl. a.: »att vid övervägande om b. st. ännu om jordlösen för expropriation, måtte tagas avgörande hänsyn till folkets fattigdom,

och någon oförtjänt vinst under inga förhållanden beredas den stora jordägarer», samt vidare om upplåtelse av kronodomäner till småbruk, om anslag till inköp av skogbärande eller till skogsbörd duglig mark, om skrivelse angående taxering av särskild jordrörelse i landet etc.

Motion angående närmare sammanlutning av de skandinaviska folken.

C: *Lindhagen* har härom väckt motion, vari motionären nämner som närmast liggande uppgifter

1) frihandel mellan de tre länderna eller såsom det också kan kallas en tullunion eller en mellanrikslag för den ekonomiska samfärdseln,

2) lika lagstiftning i allt vad som kan vara gemensamt, den sociala lagstiftningen icke minst däri inbegripet samt en organiserad lagberedning för samarbetet,

3) undervisningen i skolorna ordnad efter likformiga huvudgrunder, samt den högre undervisningen enhetligt organiserad på den ömsesidiga samverkans grund,

4) gemensamhet i neutralitets-, försvars- och avrustningsfrågorna,

5) samförstånd i den utrikes politiken, gemensamma beskickningar och konsulära tjänstemän utomlands och i övrigt ett enhetligt framträdande utåt.

Motioner om minskning av de militära utgifterna.

Från såväl den *socialdemokratiska riksdagsgruppen* i andra kammaren som från *E. Blomberg* i första kammaren med instämmande av *G. Steffen*, föreliggande vidlyftiga och i detalj gående förslag angående sådana minskningar. I motiveringen härför säges bl. a.:

»Den socialdemokratiska gruppen anser sig i fullaste överensstämmelse med sitt program om successiv minskning av militärbördorna fram mot avvapning, nu böra föreslå en första nedsättning av dessa.»

Motion om bostadsförhållandena.

G. Steffen har väckt motion om att riksdagen i skrivelse till kungl. maj:t må anhålla om utredning angående de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i Sverige och utlandet samt utarbetandet av en detaljerad statistik, icke blott om de ekonomiska utan även de sociala, etiska och estetiska sidorna av problemet samt avgivande av förslag till den lagstiftning och de åtgärder inom den centrala och lokala förvaltningen, vartill utredningens resultat kan föranleda.

Motionen innehåller en sakrik och intresseväckande motivering för yrkandet på utredning av våra bostadsförhållanden, om vilka *Steffen* säger följ. sanning: »Det förefaller sannolikt, att den svenska arbetarklassens bostadsförhållanden i stor utsträckning äro sämre än vad nationens självkänsla och självbevarelsesdrift kunna godtaga såsom nationellt minimum på detta område av sina levnadsförhållanden.»

Motionen framhåller skarpt det svåra missförhållandet att hela den svenska arbetarbefolkningen bor för trångt, d. v. s. i huvudsak är hänvisad till ett rum och kök, och jämförelsen med andra länder är mycket instruktiv. Motionären påvisar, att det är samhällets plikt att

»ingripa för att motverka ett folk-fördömande inflytande av den enligt enskilt godtycke och enskild ekonomisk maktfullkomlighet verkande näringsfriheten.»

I nära sammanhang med denna motion motionerar även *Steffen* om åvägbringande av *utredning rörande tomtpriser och byggnadskostnader* för de mindre bemedlade klassernas bostäder i Sverige och utlandet m. m. Dessa frågor höra ju synnerligen nära samman, vi kunna nämligen ej erhålla billigare bostäder utan att nedbringa tomtpriser och byggnadskostnader. Härom säger motionären:

»Ur socialpolitiska så väl som nationalekonomiska synpunkter kan vägen till billigare bostadsproduktion i vårt land icke vara att söka i en strävan att nedpressa byggnadsarbetarnas löner. I vad mån materialpriserna kunna reduceras eller hindras att ytterligare stiga allt för snabbt blir ett särskilt spörsmål. Huvudfrågan, då det gäller att i Sverige komma över till en billig och fullt ändamålsenlig bostadsproduktion, torde dock vara att väsentligt förbättra den tekniska och ekonomiska organisationen av hela detta samhällsviktiga arbetsområde.»

Motion angående arbetares och deras vederlikars levnadsomkostnader.

Sven Persson hemställer att kungl. maj:t snarast möjligt ville fastställa plan för en omfattande hushålls- och budgetstatistik rörande arbetarnas och vederlikars utgifter för livsuppehållet, samt till riksdagen inkomma med förslag om beviljande av nödiga medel till nämnda undersökningar. I motionen säges följande:

»Syftet med hushållsbudgetstatistiken är att utvärdera levnadssättet samt konsumtionens kvantitet, kvalitet och ändamålsenlighet inom de samhällsklasser och å de olika orter, där statistiken upptages. Denna statistik gör det möjligt att bedöma reallönens storlek under skilda perioder och på skilda platser, vilket är av ofantligt stort värde, ej minst på den grund att uppgörelserna om arbetslönerna numera synes tendera till att av vederbörande organiserade parter göras upp för alla orter inom riket genom förhandl. Genom att så noggrant som möjligt lära känna hur utgifterna för uppehållet fördelas vinnas dessutom många goda erfarenheter för menige man, vilka helt visst verka i den riktningen, att levnadssättet i allmänhet blir mera ändamålsenligt, hushållen i allmänhet bli bättre skötta, varigenom det allmänna välet ökas.»

Motion till förebyggande av arbetslöshet.

Sven Persson och *socialdemokratiska riksdagsgruppen* i övrigt har motionerat om utredning huruvida, samt eventuellt på vad sätt statens och kommunens arbeten må utföras enligt sådan planläggning, att arbete kan beredas största möjliga antal arbetare under tider och perioder, då den privata företagsamheten inskränkes och till följd därav större arbetslöshet uppstår.

Härom säges bl. a.: »De offentliga arbetena, allt vad stat och kommuner dels själva utföra på olika områden och dels låta utföra och beställa, intaga ett så pass betydande rum i landets arbetsmarknad, att det ingalunda saknar betydelse, utan det inverkar tvärtom i hög grad på denna marknad hur staten och kommunerna leda sina arbeten.»

Motioner i tullfrågan.

Bernhard Eriksson i *Grängesberg* som huvudmotionär har tillsammans med den *socialdemokratiska gruppen* i övrigt väckt motion om att riksdagen måtte besluta

att kungl. maj:t måtte låta skyndsamt verkställa en möjligast allsidig utredning rörande tullsystemets verkningar samt lämpligheten av dess avskrivning eller modifiering, varvid särskilt bör beaktas, i vad mån livsmedelstullarna, till skada för befolkningens breda lager och till förfång för vårt lands konkurrenskraft på världsmarknaden, verka till fördyring av levnadskostnaderna, samt för riksdagen framlägga de förslag, denna utredning må föranleda;

att likaledes hos kungl. maj:t anhålla att, i samband med denna utredning, måtte uppgöras en plan för att, dels genom besparingar och dels genom beredande av andra inkomstkällor för staten, ordna frågans statsfinansiella sida, därest riksdagen finner sig böra, sedan utredningen föreligger, besluta livsmedelstullarnas fullständiga avskaffande samt däremot svarande eller eljest påkallat borttagande av eller nedsättning i övriga tullsätser.

Upprop!

Till Sveriges soc.-dem. kvinnoklubbar!

Undertecknad byggnadsförening har utsänt bidragskort till samtliga kvinnoklubbar. Då största delen av korten ej ännu redovisats uppmanas klubbarna att ofördröjligen insända korten, eventuellt blanka, i och för redovisning.

För *Lakaträskes Folkets Hus byggnadsförening* u. p. a.

Styrelsen.

Minneslista.

Soc.-Dem. Kvinnokongr. Arbetsutskott. Verkställande utskottet, Stockholm.

Ordförande: Fru Ruth Gustafson, Hagagatan 18, IV ö. g.
Kassörskas: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I.

Utskottets medlemmar i landsorten.

Fru Anna Fredin, *Malmberget*.
Fru Signe Anderson, N. Kungsg. 27, *Gävle*.
Frkn Anna Ekberg, *Kaptensgatan 19, Malmö*.

Soc.-Dem. Kvinnoklubbar.

Ankarström: Fru Matilda Larsson, *Nybygget*.
Ararum: Ester Johansson.
Arboga: Fru Lydia Olofson, *Kapellgatan 43*.
Arvika: Frkn Lydia Öberg, *Hantverksg. 49*.
Arlöf: Emma Eskilsson, *Sockerfabriken*.
Askersund: Fru Holm, nr 112.
Avesta: Fru Johanna Eriksson, *Elgen 2*.
Billesholm: Fru Inez Jönsson, *Per Olssons gård*.
Bjuv: Fru Kersti Månsson, *Gruvan*.
Boden: Fru Berta Haggren.
Bomhus: Fru Hanna Bohman, *Björnbö nr 6*.
Borlänge-Domnarvet: Fru Anna Eriksson, *Forsa*.
Bofors: Fru Constantia Österberg, *Nya Backen*.
Borås: Frkn Mattis Persson, *Viskaberg*.
Boxholm: Anna Svensson, *Järnvägsstationen*.

Charlottenberg: Frkn Krist. Guldbrandsson.
 Deje: Fru Kristina Löv.
 Ektorp: Fru Nelly Grönlund, Högåsen, Ektorp. *Saltsjö-Duvnäs*.
 Enköping: Elin Johansson, Kyrkogat. 13.
 Eskilstuna: Fru Ida Adameson, Släggan 7.
 Eslöv: Fru Ebba Hansson, Södergatan 17.
 Falkenberg: Sofia Rylander, Kullen.
 Forsbacka: Fru Johanna Jernström.
 Forshaga-Klarafors: Fru Elvira Persson, Rön.
 Frånö: Fru Signe Lundborg.
 Furulund: Frkn Gerda Jönsson.
 Gellivara: Fru Sophia Engman, adr.: A. Moraberg.
 Grängesberg: Fru Paulina Brogren, Källfallet n:r 9.
 Gävle: Fru Signe Andersson, N. Kungsg. 27.
 Göteberg: Fru Klara Verhage, Borgargat. 18, Olskroken.
 Hagfors: Fru Lina Berg, Bruket.
 Hallstahammar: Fru Augusta Sjöholm, Näs.
 Hasslarp: Fru Olivia Olsson, Bagerifören.
 Heby: Fru Andrea Åkerman.
 Hälsingborg: Fru Ida Rosenkvist, Kaserngatan 8 ö. g.
 Huvudsta: Fru Berggren, Folkets Hus.
 Höganäs: Fru Kristina Engström.
 Hörken: Fru Selma Berggren.
 Hudiksvall: Hildur Eriksson, Trädgårdsg. 120.
 Kalmar: Frkn Rhea Fürstenberg.
 Karlshamn: Sofia Nilsson, N. Fogdelyckeg. 5.
 Karlskrona: Hulda Henricsson, Blekinge Folkblnd.
 Karlstad: Märtha Henriksson, Café Vordandi.
 Karlskoga: Fru Mina Udönberg.
 Katrineholm: Fru Elisabet Eriksson, Sandgatan 11.
 Kiruna: Ordf. fru Kristina Nordberg, Reumanns gård. Kassör fru Britta Sjölund, Postad 134.
 Kjävlänge: Fru Vendla Vahlberg.
 Kristianstad: Fru Alma Vesterberg, *Långebro*.
 Kristinehamn: Frkn Emma Olsson, Olsberg.
 Kvarnsveden: Fru Anna Johansson, Folkets Hus.
 Landskrona: Fru Ada Thuresson, N. Infartsgatan 3.
 Lessebo: Bertha Jönsson, Lessebo Bruk.
 Lidköping: Anna Gustafsson, Grevhusg. 58.
 Limhamn: Fru Olivia Sjölin, Sveavägen 87.
 Linköping: Agnes Lind, Tanneforsgatan 8.
 Lomma: Fru Augusta Olsson.
 Ludvika: Frkn Anna Nordgren, Förenade.
 Luleå: Nellie Nordström, Magasinsg. 23.
 Lund: Fru Ellen Nilsson, Pilgatan 4.
 Lysekil: Alma Dalström, Kronberget 2.
 Malmberget: Fru Alma Pettersson, A. Bergfors lilla gård.
 Malmö: Fru Hanna Johansson, Bergsg. 35.
 Marieberg: Fru Marta Frånberg.
 Marieholm: Fru Hilma Nord.
 Morgongåva: Fru Edla Sabel.
 Motala: Fru Selma Franzen, Kanalbanken.
 Munkfors: Fru Ruth Johansson.
 Munksund: Fru Ida Grek.
 Nautanen: Fru Ida Tanberg.
 Norberg: Fru Alma Thorell, *Kärrgruvan*.
 Norrköping: Fru Alma Hillerström, Slottsgatan 123.
 Nyköping: Fru Ida Johansson, Repslagargatan 27.
 Ortviken: Frida Bäckström, Pettersvik, Sundsvall.
 Oxelösund: Fru Cornelia Lindholm.
 Persberg: Fru Lydia Näs.
 Ramnäs: Fru Erika Lindblad.
 Riksgränsen: Fru Dagny Hedgren.
 Skärallid: Frkn Ellen Ekberg.
 Skromberga: Fru Betty Olsson, Folkets hus, *Ekeby*.
 Slottsbron: Fru Anna Ekstam.
 Smedjebacken: Hanna Sikström, Folkets hus.
 Sprängsviken: Helma Salling.
 Sparreholm: Fru Anna Käll, Hagag. 3.
 Stockholm: Fru Anna Johansson, Dalagatan 52, II ö. g.
 Stockholms södra: Fru Anna Ljungberg, Åsögatan 109 I.
 Sundsvall: Elin Bergqvist, Folkets hus.
 Surahammar: Frkn Edit Dahl.
 Svartöstad: Matilda Espling.
 Södra Nyhamn: Ida Kinell, *Sundsvall*.
 Sölvesborg: Frida Holst, Skeppsbrog. 44.

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.

Fondavdelningen: Förmedlar köp & försäljning av aktier.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör

rekommanderar sina kända tillverkningar:

SPISBRÖD, }
 okryddat

märkt VS, 49 öre

d:o

S, 45

d:o

SS, 43 pr paket.

Följande utlåtande föreligger om dessa Spisbrödssorter:

»På begäran av hr Fabrikör C. W. Schumacher har jag vid olika tillfällen anställt jämförande undersökningar mellan de av honom tillverkade sorter av okryddat spisbröd, och annat i handeln förekommande spisbröd och har jag därvid funnit att hr C. W. Schumachers nämnda spisbrödssorter på grund av högsta näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein), renhet (frihet från främmande inblandningar) och obetydlig halt av vatten äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Kihalten är ringa och ej större än den för prima spisbröd normala.

Stockholm den 17 okt. 1910.

G. Lagerheim, Professor v. Stockholms Högskola.»

Tidaholm: Fru Helga Nord, N. Kungsvägen 38.
 Tranås: Fru Josefina Lundblad, Fristad, Tranås Kvarn.
 Trelleborg: Fru Math. Friberg, Folkets Hus.
 Trollhättan: Frida Lindmark, Rödjan 3.
 Uddevalla: Fru Ada Lind, Kämpegatan 6.
 Umeå: Fru Antonia Lundström.
 Vadstena: Fr. Nyblom, Dalströms skoaffär.
 Visby: Fru Anna Nilsson, Michaelsgat. 15.
 Vänersborg: Fru Hedvig Hägg, Gasverksgatan 25.
 Vännäs: Fru Lina Brandt.
 Västanfors: Fru Lina Asplund.
 Västervik: Fru Elin Nilsson, Jakobsгат. 8.
 Västerås: Fru Agnes Söderkvist, Stora gatan 66.
 Växiö: Fru Stina Nordin, Folkets Hus.
 Ystad: Johanna Sasseresson.
 Åby: Fru Elin Nyman, Kvarntorps Handelsförening.
 Åhus: Fru Anna Ljungkvist.
 Åstorp: Fru Maria Eriksson.
 Örebro: Fru Elisabet Karlsson, Slottsg. 28.
 Östersund: Fru Lotten Ödmark, Storg. 27.

I händelse av fel i »Minneslistan» ombedes klubbarna att snarast möjligt till redaktionen insända rättelse & desamma.

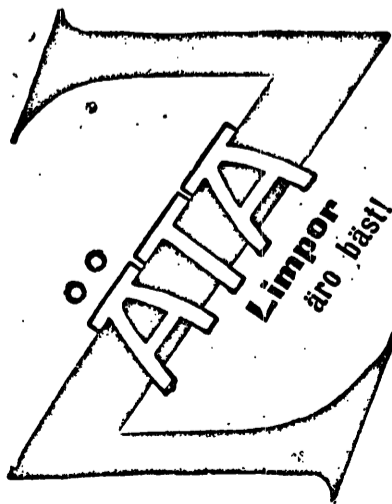
Allm. Telefon 79 83.
 Riks " 50 69.

Aktiebolaget

Gardin-Magasinet

Specialaffär för Gardiner och avpassade Mattor.

Stureplan 2. ——— Stockholm.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m fl. förmanor.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
 Kommendörsgatan 25.
 Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
 Fleminggatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
 Kapitalräkn.-Ränta }
 Sparkasse-Ränta 4½ proc.

Kassafack fr. kr. 5 pr år.

Malmbergets soc.-dem. Kvinnoklubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus. *Styrelsen.*

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. *Styrelsen.*

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1½ 8 e. m. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte varje torsdag kl. 8,30 e. m. å lokalen Tunnelgatan 14, 2 tr.